

Державна служба статистики України

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказ Державної служби
статистики України
11.02.2019 № 67

(зі змінами, затвердженими
наказом Державної служби
статистики
17.05.2022 № 88)

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ПОЛОЖЕННЯ
ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО СТАТИСТИЧНОГО
СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ЗМІНАМИ ЦІН ВИРОБНИКІВ ПРОМИСЛОВОЇ
ПРОДУКЦІЇ**

Київ – 2019

Державна служба статистики України

Відповідальний за випуск – директор департаменту статистики цін
Калабуха О. С.

Методологічні положення щодо організації державного статистичного спостереження за змінами цін виробників промислової продукції (далі – Методологічні положення) містять концептуальні основи методологічних та практичних аспектів державного статистичного спостереження.

Методологічні положення підготували фахівці департаменту статистики цін Державної служби статистики України:

- Шкурська І. Є. – заступник директора департаменту-начальник
відділу статистики цін виробників послуг;
Істратенко К. В. – начальник відділу статистики цін виробників
промислової продукції департаменту статистики цін.

Методологічні положення схвалені Комісією з питань удосконалення методології та звітної документації Державної служби статистики України (протокол від 31.08.2018 № 16), зі змінами, схваленими Комісією з питань удосконалення методології та звітної документації Державної служби статистики України (протокол від 22.04.2022 № КПУМ/7-22).

Державна служба статистики України:

- адреса: вул. Шота Руставелі, 3, Київ, 01601
- телефони: (044) 284-31-32, 289-76-40, 284-95-48
- факс: (044) 235-37-39
- електронна пошта: office@ukrstat.gov.ua
- вебсайт: www.ukrstat.gov.ua

Зміст

Передмова	4
Скорочення та умовні позначення	4
I. Загальні положення	5
II. Основні поняття та терміни.....	5
III. Методологічні та організаційні засади проведення державного статистичного спостереження	7
1. Мета та основні характеристики державного статистичного спостереження .	7
2. Джерела інформації державного статистичного спостереження.....	8
3. Система показників державного статистичного спостереження.....	8
IV. Формування переліку товарів (послуг)-представників та переліку продукції державного статистичного спостереження	8
V. Формування та актуалізація сукупності одиниць і переліку респондентів (підприємств) державного статистичного спостереження	10
1. Формування сукупності одиниць і переліку респондентів державного статистичного спостереження	10
2. Актуалізація сукупності одиниць та переліку респондентів державного статистичного спостереження протягом звітного року	11
VI. Методи проведення державного статистичного спостереження та обробки даних.....	11
1. Методи проведення державного статистичного спостереження.....	11
2. Методи обробки даних державного статистичного спостереження	12
VII. Забезпечення конфіденційності статистичної інформації державного статистичного спостереження	17
VIII. Перегляд даних державного статистичного спостереження	18
IX. Поширення результатів державного статистичного спостереження	18
X. Особливості проведення державного статистичного спостереження в умовах надзвичайних і непереборних обставин (зокрема, в умовах правового режиму воєнного стану в Україні).....	18
Додаток 1. Показники, що поширюються за результатами ДСС.....	20
Додаток 2. Перелік товарів-представників, за якими розраховуються середні ціни виробників промислової продукції.....	21
Список використаних джерел.....	22

Передмова

Методологічні положення розроблені з метою вдосконалення державного статистичного спостереження за змінами цін виробників промислової продукції, розрахунків індексів цін та середніх цін виробників промислової продукції.

Методологічні положення містять основні поняття та терміни, характеристики, джерела та опис етапів обробки даних державного статистичного спостереження.

При підготовці цих Методологічних положень були вивчені міжнародні стандарти побудови індексів цін, рекомендації міжнародних експертів, спільний документ Міжнародного валютного фонду "Керівництво щодо індексів цін виробників: теорія та практика", адаптовані відповідно до вимог національного законодавства.

Методологічні положення призначені для використання працівниками органів державної статистики та можуть бути корисними для міністерств, органів виконавчої влади.

Скорочення та умовні позначення

ДСС – державне статистичне спостереження;

ІЦВ – індекс цін виробників промислової продукції;

КВЕД – Класифікація видів економічної діяльності;

КІСЕ – Класифікація інституційних секторів економіки України;

КАТОТТГ – Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад;

НПП – Номенклатура продукції промисловості;

РСО – Реєстр статистичних одиниць;

СРП – Статистичний реєстр підприємств;

ТОД – територіальні органи Держстату;

T – рік, у якому здійснюється формування сукупностей одиниць державного статистичного спостереження.

I. Загальні положення

1. Ці Методологічні положення визначають методи проведення ДСС щодо зміни цін виробників промислової продукції, порядок поширення і використання його результатів.

2. Методологічні положення ґрунтуються на нормах законів України "Про державну статистику"[1], "Про доступ до публічної інформації"[2], "Про інформацію"[4], наказу Державної служби статистики від 30 листопада 2021 року № 298 "Про затвердження Методологічних положень державного статистичного спостереження "Реєстр статистичних одиниць" [11], наказу Держкомстату від 30 листопада 2011 року № 326 "Про політику Держкомстату у сфері захисту конфіденційної статистичної інформації"[12].

3. Статистика цін виробників промислової продукції характеризується сукупністю таких взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих показників, як індекс цін виробників промислової продукції та середні ціни виробників промислової продукції.

4. Індекс цін виробників промислової продукції є показником зміни цін у часі у сфері промислового виробництва, який дозволяє відслідковувати та визначати тенденції змін цін як за видами промислової діяльності, так і у виробництві конкретної продукції.

5. Статистичне спостереження за змінами цін виробників промислової продукції проводиться за вибіркоvim колом промислових підприємств, товарів (послуг)-представників та товарів (послуг).

II. Основні поняття та терміни

Для цілей цих Методологічних положень терміни вживаються у значеннях, наведених в Законі України "Про державну статистику" [1], наказі Державної служби статистики "Про затвердження Методологічних положень державного статистичного спостереження "Реєстр статистичних одиниць" від 30 листопада 2021 року № 298 [11], глосарії до плану статистичного спостереження [6], а також у наведених нижче значеннях:

базисний період вагової структури – період часу, до якого відноситься розрахована вагова структура;

базисний період індексу – період часу, для якого значення індексу приймається за 1,0, або 100%;

базисний період цін – період часу, з цінами якого порівнюються ціни звітного періоду;

відбір випадковий – відбір, що базується на об'єктивних правилах випадкового відбору, під час якого кожна одиниця генеральної сукупності має визначену ймовірність бути включеною до вибірки;

відбір методом відсікання – відбір, суть якого полягає у відборі одиниць генеральної сукупності вище прийнятого граничного рівня;

відбір стратифікований – відбір, у якому генеральну сукупність розбивають на страти (типові групи одиниць) за будь-якою ознакою, а потім у кожній з них проводять систематичний або випадковий відбір; це спосіб формування вибірки з урахуванням структури генеральної сукупності, що передбачає її попередню структурування і незалежний відбір елементів у кожній складовій;

індекс цін – відносний показник, виражений у коефіцієнтах або відсотках, що характеризує зміну цін у часі;

індекс цін агрегатний – індекс, отриманий шляхом агрегації індивідуальних індексів цін;

індекс цін індивідуальний – індекс, отриманий на основі цін продукції у звітному та попередньому місяцях;

обсяг реалізованої продукції – обсяг відвантаженої за межі підприємства готової продукції, що зазначена в оформлених як підстава для розрахунків з покупцями (замовниками) документах (уключаючи продукцію за бартерним контрактом), за винятком непрямих податків (податку на додану вартість, акцизного податку тощо);

репрезентативність – властивість вибіркової сукупності відтворювати основні характеристики генеральної сукупності;

продукція – це результат виробничого процесу. Це загальний термін, який використовується для позначення як товарів, так і послуг;

промислова продукція (продукція промисловості) – продукція видів економічної діяльності, що відносяться до секцій В, С, D КВЕД-2010. Промислова послуга в межах цих секцій охоплює оброблення продукції, перероблення сировини замовника, ремонт і технічне обслуговування, установлення та монтаж;

товар (послуга) – певний результат економічної діяльності, що характеризується сукупністю матеріальних або нематеріальних властивостей, які однозначно його/її ідентифікують. Ці властивості, як правило, відображені в марці, артикулі, моделі, специфікації;

товар (послуга)-представник – сукупність товарів (послуг), які є однорідними за своїми властивостями та призначенням і мають однакові тенденції щодо зміни цін;

трансфертні ціни – ціни на продукцію, які діють між структурними підрозділами підприємства (корпорації);

ціна виробника – сума, яку отримує виробник від покупця за одиницю реалізованої продукції, без урахування податків (податку на додану вартість, акцизного податку) і яка не включає транспортних витрат, що окремо нараховуються виробником.

III. Методологічні та організаційні засади проведення державного статистичного спостереження

1. Мета та основні характеристики державного статистичного спостереження

1. Метою проведення ДСС є формування інформації про індекси цін виробників промислової продукції та середніх цін виробників промислової продукції для інформаційного забезпечення прогнозування й управління процесами ціноутворення в промисловості, потреб короткотермінової статистики та національних рахунків.

2. ДСС охоплює одиниці, що здійснюють виробництво та реалізацію промислової продукції (далі – одиниці-виробники/одиниці/виробники).

Зміни цін виробників промислової продукції спостерігаються за продукцією вітчизняного виробництва, реалізованою як в межах України, так і за її межами.

3. ДСС проводиться шляхом збору даних безпосередньо від респондента та має такі основні характеристики:

1) вид ДСС:

за ступенем охоплення одиниць: несуцільне;

за часом реєстрації даних: поточне;

2) періодичність: місячна;

3) організаційна форма ДСС: статистична звітність;

4) спосіб ДСС: документальний облік;

5) одиниця ДСС: місцева одиниця за видом економічної діяльності;

6) респондент ДСС: юридична особа, відокремлений підрозділ юридичної особи;

7) органи, які здійснюють ДСС: Держстат, ТОД;

8) класифікатори (класифікації), що використовуються при проведенні ДСС: КВЕД, НПП, КАТОТТГ, КІСЕ;

9) місце проведення ДСС: регіони України.

2. Джерела інформації державного статистичного спостереження

Джерелами інформації ДСС є:

дані за формою № 1-ціни (пром) (місячна) "Звіт про ціни виробників промислової продукції" (далі – ф. № 1-ціни (пром));

дані ДСС "Виробництво та реалізація промислової продукції за видами" про вартість реалізованої продукції, виробленої з власної сировини, та вартість промислових послуг (далі – вартість реалізованої продукції);

дані ДСС "Структурні зміни в економіці України та її регіонів" про обсяги реалізованої продукції (товарів, послуг) за видами економічної діяльності;

інформація ДСС "Реєстр статистичних одиниць", яка використовується для актуалізації сукупності одиниць, що вивчається, та сукупності респондентів ДСС (отримується у другій декаді місяця з лютого по жовтень року T+1 в електронній формі).

3. Система показників державного статистичного спостереження

Система показників ДСС уключає:

1. Індeksi цін виробників промислової продукції:

за звітний місяць до попереднього місяця;

за звітний місяць до грудня попереднього року;

за звітний місяць до відповідного місяця попереднього року;

за звітний період з початку року до відповідного періоду попереднього року;

за звітний місяць до середньорічного індексу базисного року;

за звітний квартал до середньорічного індексу базисного року;

за звітний квартал до попереднього кварталу;

за звітний квартал до відповідного кварталу попереднього року;

за звітний квартал до середньорічного індексу за попередній рік.

2. Середні ціни виробників промислової продукції.

Показники ДСС розраховуються на щомісячній основі на державному рівні по Україні у цілому.

3. Показники, що поширюються за результатами ДСС, та їх розрізи (деталізація) наведені в додатку 1 до цих Методологічних положень.

IV. Формування переліку товарів (послуг)-представників та переліку продукції державного статистичного спостереження

1. Перелік товарів (послуг)-представників для спостереження за змінами цін виробників промислової продукції формується на державному рівні раз на п'ять років методом відсікання.

2. Зазначений перелік формується на основі НПП на рівні підкатегорій (6 знаків) з використанням даних, отриманих за формою № 1П-НПП (річна), про

вартість реалізованої продукції по країні у цілому за рік, що передуює формуванню переліку. Підкатегорії продукції ранжуються за вартістю реалізованої продукції від більшого до меншого значення і відсікаються ті з них, що знаходяться за межами 90% кумулятивної вартості реалізованої продукції. Отриманий перелік підкатегорій продукції є переліком товарів (послуг)-представників.

3. За переліком відібраних товарів (послуг)-представників здійснюється відбір одиниць-виробників за методом стратифікованого випадкового відбору.

Для цього на основі даних про вартість реалізованої продукції за кожним товаром (послугою)-представником здійснюється впорядкування одиниць-виробників від максимального значення вартості реалізованої продукції до мінімального. На наступному етапі в межах кожного товару (послуги)-представника відсікаються одиниці, які знаходяться за межами 90% кумулятивної вартості реалізованої продукції.

Якщо кількість виробників товару (послуги)-представника три і менше, всі вони включаються до вибірки.

Далі по кожному товару (послузі)-представнику розраховуються середнє значення вартості реалізованої продукції, середнє квадратичне відхилення та коефіцієнт варіації.

У спостереження по товару (послузі)-представнику обов'язково включаються великі виробники: виробники, вартість реалізованої продукції яких у складі товару (послуги)-представника більше ніж сума трьох середніх квадратичних відхилень та середнього значення вартості реалізованої продукції по товару (послузі)-представнику (у випадку, коли кількість виробників товару (послуги)-представника більше або дорівнює 20), або більше, ніж сума двох середніх квадратичних відхилень та середнього значення вартості реалізованої продукції по товару (послузі)-представнику (у випадку, коли кількість виробників товару (послуги)-представника менше 20).

Решта одиниць, які залишилися у складі виробників товару (послуги)-представника, розподіляються на однорідні страти (коефіцієнт варіації, обчислений за вартістю реалізованої продукції, має не перевищувати 33% по страті). Відбір одиниць у кожній зі страт здійснюється на основі простого випадкового відбору, причому вартість реалізованої продукції за відібраними одиницями в межах товару (послуги)-представника має складати близько 60% від загальної вартості реалізованої продукції товару (послуги)-представника.

Для забезпечення репрезентативності розрахунків за товарами (послугами)-представниками, у випадку змін, що відбулися у виробників протягом звітнього року (припинення виробництва продукції, зміна асортименту тощо), щорічно у рамках формування сукупності одиниць, що буде безпосередньо досліджуватись, здійснюється ротація одиниць (тобто заміна).

4. Після відбору товарів (послуг)-представників та виробників формується перелік конкретних товарів (послуг) для спостереження за змінами цін за такими критеріями:

продукція переважає за обсягами реалізації в загальному обсязі реалізації товару (послуги)-представника, характеризується постійними якостями і відображає динаміку цін цього товару (послуги)-представника;

продукція освоєна, і її реалізація планується на тривалий період;

реалізація продукції здійснюється постійним покупцем за однаковими умовами продажу;

якщо виробник реалізовує декілька видів продукції, рівноцінної за обсягами реалізації, спостереження проводиться за цінами на ці види продукції.

Кількість видів продукції, які відбираються по кожному виробнику, залежить від асортименту, вартості їх реалізації та може коливатися:

для товарів від 4 до 20;

для послуг від 2 до 15.

Товари (послуги) відбираються так, щоб сумарна вартість їх реалізації складала близько 50% (для харчової промисловості – 25-30%) від вартості реалізації товару (послуги)-представника.

Для кожного товару (послуги) визначається напрям реалізації: в межах України та/або за її межі. Якщо виробник реалізовує продукцію як у межах України, так і за її межі, то за кожним напрямом до спостереження включається товар (послуга), якщо частка реалізації його (її) складає не менше 25% від загального обсягу реалізації цього товару (послуги) цим виробником.

Спостереженням не охоплюється продукція, яка призначена для власних потреб; виготовлена з давальницької сировини або не є характерною для виробника.

V. Формування та актуалізація сукупності одиниць і переліку респондентів (підприємств) державного статистичного спостереження

1. Формування сукупності одиниць і переліку респондентів державного статистичного спостереження

1. Формування генеральної сукупності, сукупності одиниць, яка безпосередньо буде досліджуватись, і переліку респондентів ДСС здійснюється щорічно у грудні року T .

2. Формування генеральної сукупності, сукупності одиниць, яка безпосередньо буде досліджуватись, і переліку респондентів ДСС здійснюється на державному рівні.

3. Формування генеральної сукупності одиниць ДСС здійснюється на основі сукупності одиниць ДСС за формою № 1П-НПП (річна) "Звіт про виробництво та реалізацію промислової продукції" за рік $T-1$ у частині одиниць, щодо яких отримані дані.

4. Сукупність одиниць, яка безпосередньо буде досліджуватися, формується в межах генеральної сукупності та на основі переліку одиниць-виробників

відібраних товарів (послуг)-представників, визначеного відповідно до методу, описаного в пункті 3 розділу IV цих Методологічних положень.

5. На основі сукупності одиниць, яка безпосередньо буде досліджуватись, формується перелік респондентів за формою № 1-ціни (пром) (місячна), до якого включаються юридичні особи та відокремлені підрозділи юридичних осіб, яким відповідають одиниці, що наявні в сукупності одиниць ДСС.

2. Актуалізація сукупності одиниць та переліку респондентів державного статистичного спостереження протягом звітного року

1. Актуалізація сукупності одиниць, яка безпосередньо буде досліджуватись, і переліків респондентів ДСС здійснюється на державному рівні.

2. Актуалізація сукупності одиниць, яка безпосередньо буде досліджуватись, і переліків респондентів ДСС здійснюється щомісячно.

3. Актуалізація сукупності одиниць, які безпосередньо будуть досліджуватись, і переліків респондентів ДСС здійснюється з лютого по жовтень року $T+1$ для звітного місяця, наступного після місяця, коли здійснюється актуалізація.

4. Причинами для внесення змін є події, що відбулися з одиницею через злиття, поділ, виділ, перетворення, а також зміна ідентифікаційних, класифікаційних ознак одиниці.

5. Джерелом інформації для актуалізації сукупності одиниць державного статистичного спостереження є інформація ДСС РСО (у частині СРП) станом на 01 число кожного місяця з лютого по жовтень звітного року $T+1$.

VI. Методи проведення державного статистичного спостереження та обробки даних

1. Методи проведення державного статистичного спостереження

1. Засобами зв'язку в електронному форматі або безпосередньо респонденти інформуються про їхнє залучення до участі в ДСС.

Крім того, за допомогою спеціального сервісу для респондентів "Пошук за кодом ЄДРПОУ", який розміщено на офіційному вебсайті Держстату (www.ukrstat.gov.ua), респондент має змогу безпосередньо за кодом ЄДРПОУ самостійно перевірити факт своєї участі в проведенні ДСС.

2. Дані від респондентів отримуються у третій декаді звітного місяця у термін, визначений на бланку форми № 1-ціни (пром).

3. Дані за формою № 1-ціни (пром) від респондентів можуть бути отримані на паперових носіях або в електронному вигляді засобами електронного зв'язку відповідно до затвердженого Порядку подання електронної звітності до органів державної статистики [14].

4. Після отримання даних здійснюється їх уведення/завантаження до електронного середовища для подальшої обробки статистичної інформації.

2. Методи обробки даних державного статистичного спостереження

1. Спостереження за змінами цін виробників промислової продукції використовує підхід відстеження ціни товару (послуги) однакової якості, комплектації (упаковка виробу, комплектування виробу додатковими допоміжними приладами, запасними частинами чи навпаки недоукомплектування, тобто без окремих комплектуючих, запчастин). Для реалізації цього підходу за кожним видом відібраної для спостереження продукції ведуться дані щодо характеристик товару (послуги) – виробник, марка, модель, технічні параметри: розмір, вага, об'єм, потужність, основна сировина для виготовлення тощо. Також фіксується тип споживача – промислові підприємства, підприємства невинробничої сфери, будівельні організації, державні органи та організації, торговельні компанії, некомерційні організації, транспортні фірми, приватні особи.

2. Якщо одиниця припинила виробництво та реалізацію товару (послуги), за яким (якою) проводиться спостереження, або одиниця не надала звіт через непереборні обставини, то на центральному рівні застосовується один з методів компенсації відсутніх даних:

1) заміна на аналогічний товар (послугу), що реалізується цим або іншим виробником відповідного товару (послуги)-представника;

2) перенесення цін. За цим методом на державному рівні ціна останньої реалізації продукції переноситься на звітний місяць (за умови стабільної цінової ситуації). Метод перенесення цін застосовується у випадках, якщо є підстави вважати, що ціна продукції залишилася незмінною і в подальшому реалізація буде відновлена за старими цінами;

3) імпуація цін:

за даними звітного періоду. За цим методом на державному рівні відсутня ціна реалізації продукції у звітному місяці, розраховується шляхом множення ціни останньої реалізації продукції на індекс цін, розрахований на основі цін продукції, наявної в складі відповідного товару (послуги)-представника чи виду діяльності, до якого він належить. Цей метод імпуації цін здійснюється з урахуванням припущення, що за наявності реалізації цієї продукції її ціна змінилася б так само, як у середньому змінились ціни продукції, що залишилася

у складі товару (послуги)-представника (виду діяльності). При цьому цей вид імпутації цін здійснюється за умови, що кількість виробників наявної продукції за товаром (послугою)-представником виду діяльності, до якого вона належить, становить не менше чотирьох;

за даними відповідного періоду попереднього року. За цим методом на державному рівні відсутня ціна реалізації продукції у звітному місяці, розраховується шляхом множення ціни останньої реалізації (або останньої імпутованої ціни) на індекс цін товару (послуги)-представника (виду діяльності) до якого вона належить, що склався у відповідному звітному періоді попереднього року.

3. Якщо станом на звітну дату у виробника не було реалізації товару (послуги), то обирається ціна товару (послуги) з найбільшої за обсягом партії (замовлення), що реалізована у найближчий до визначеної дати день звітного місяця.

4. Для розрахунків індексів цін формується вагова структура (по Україні в цілому та по продукції, реалізованій у межах та за межами України): за товарами (послугами)-представниками, видами діяльності на державному рівні, за товарами (послугами) на регіональному рівні. За вагу приймається вартість реалізованої продукції за рік $T-2$.

Джерелами даних для формування вагової структури є:

дані форми № 1-підприємництво (річна) про обсяги реалізованої продукції за видами економічної діяльності;

дані форми № 1П-НПП (річна) про вартість реалізованої продукції та вартість реалізованих послуг за товарами (послугами)-представниками;

дані форми № 1-ціни (пром) (місячна) про вартість реалізованої продукції за товарами (послугами).

Перегляд вагової структури здійснюється щорічно. Перехід на нову вагову структуру та процедура перегляду відповідає міжнародним стандартам, що дозволяє розраховувати ІЦВ за різні періоди з використанням різних базисних років.

Через часовий лаг, пов'язаний зі збором і узагальненням даних щодо вартості (обсягів) реалізованої продукції, ваги відносяться до періоду, що передуює базисному періоду цін. За цих обставин вагова структура приводиться у відповідність із базисним періодом цін шляхом множення вартості (обсягів) реалізованої продукції на поправочні коефіцієнти, що відображають відносні зміни цін між базисним періодом вагів та базисним періодом цін.

Отримані в результаті вагові коефіцієнти, оновлені з урахуванням змін цін, нормалізуються так, щоб їх сума на найнижчому рівні агрегації дорівнювала відповідному значенню по промисловості у цілому.

Розрахунки індексів цін за новою ваговою структурою починаються із січня кожного року. За допомогою вагових коефіцієнтів на державному рівні здійснюється агрегація індивідуальних індексів до загальних.

5. На основі отриманих даних розраховуються індивідуальні індекси цін за товарами (послугами) й агрегатні індекси цін за товарами (послугами)-представниками, видами економічної діяльності (класами, групами, розділами, секціями) і по промисловості (у т.ч. по продукції, реалізованій у межах України та за її межами).

Індивідуальний індекс цін товару (послуги) звітного місяця до попереднього місяця розраховується за формулою:

$$i_t^{t-1} = \frac{p_t}{p_{t-1}} \times 100 \quad (1)$$

де i_t^{t-1} – індивідуальний індекс цін товару (послуги) звітного місяця (t) до попереднього місяця ($t-1$);

p_t – ціна товару (послуги) у звітному місяці (t);

p_{t-1} – ціна товару (послуги) у попередньому місяці ($t-1$).

Агрегатні індекси цін розраховуються на основі індивідуальних індексів цін та вагових коефіцієнтів за формулою типу Ласпейреса:

$$I_t^{t-1} = \frac{\sum_j \overline{cw}_{j,0} \times i_{j,t}^{t-1}}{\sum_j \overline{cw}_{j,0}} \quad (2)$$

де I_t^{t-1} – агрегатний індекс цін у звітному місяці (t) порівняно з попереднім ($t-1$);

$\overline{cw}_{j,0}$ – вага продукції (j) в базисному періоді;

$i_{j,t}^{t-1}$ – індивідуальний індекс цін j -ї продукції звітного місяця (t) до попереднього місяця ($t-1$).

6. Розрахунки ІЦВ проводяться з місячною та квартальною періодичністю до різних базисних періодів.

ІЦВ звітного місяця до грудня попереднього року:

$$I_{t;T}^{rp;T-1} = \frac{I_{t;T}^{t-1} \times I_{t-1;T}^{rp;T-1}}{100} \quad (3)$$

де $I_{t;T}^{rp;T-1}$ – ІЦВ звітного місяця (t) поточного року (T) до грудня попереднього року ($T-1$);

$I_{t-1;T}^{rp;T-1}$ – ІЦВ попереднього місяця ($t-1$) поточного року (T) до грудня попереднього року ($T-1$);

$I_{t;T}^{t-1}$ – ІЦВ звітного місяця (t) поточного року (T) до попереднього місяця ($t-1$).

ІЦВ звітнього місяця до відповідного місяця попереднього року:

$$I_{t;T}^{t;(T-1)} = \frac{I_{t;T}^{гр;(T-2)}}{I_{t;(T-1)}^{гр;(T-2)}} \times 100 \quad (4)$$

де $I_{t;T}^{ep;(T-2)}$ – ІЦВ звітнього місяця (t) поточного року (T) до грудня року, що передує попередньому ($T-2$);

$I_{t;(T-1)}^{ep;(T-2)}$ – ІЦВ відповідного місяця (t) попереднього року ($T-1$) до грудня року, що передує попередньому ($T-2$).

ІЦВ звітнього місяця нарастаючим підсумком з початку поточного року до відповідного періоду попереднього року:

$$I_{t;T}^{T-1} = \frac{\sum_1^t I_{t;T}^{ep;(T-2)}}{\sum_1^t I_{t;(T-1)}^{ep;(T-2)}} \times 100 \quad (5)$$

де $I_{t;T}^{ep;(T-2)}$ – ІЦВ звітнього місяця (t) поточного року (T) до грудня року, що передує попередньому ($T-2$);

$I_{t;(T-1)}^{ep;(T-2)}$ – ІЦВ відповідного місяця (t) попереднього року ($T-1$) до грудня року, що передує попередньому ($T-2$).

ІЦВ звітнього місяця до середньорічного індексу базисного року:

$$I_{t;T}^{ср;T_0} = \frac{I_{t;T}^{гр;(T_0-1)}}{\frac{1}{12} \times \sum_{t=1}^{12} I_{t;T_0}^{гр;(T_0-1)}} \times 100 \quad (6)$$

де T_0 – базисний рік;

$T_0 - 1$ – рік, що передує базисному;

$I_{t;T_0}^{гр;(T_0-1)}$ – ІЦВ у місяці (t) базисного року (T_0) до грудня року, що передує базисному (T_0-1);

$I_{t;T}^{гр;(T_0-1)}$ – ІЦВ у звітньому місяці (t) поточного року (T) до грудня року, що передує базисному (T_0-1).

ІЦВ за звітний квартал поточного року до попереднього кварталу:

Для 1-го кварталу формула має вигляд:

$$I_{1;T}^{4;T-1} = \frac{\sum_{i=1}^3 I_{i;T}^{ep;(T-2)}}{\sum_{i=10}^{12} I_{i;T-1}^{ep;(T-2)}} \times 100 \quad (7)$$

де $\sum_{i=1}^3 I_{i;T}^{ep;(T-2)}$ – сума місячних ІЦВ 1-го кварталу поточного року (T) до грудня року, що передує попередньому ($T-2$);

$\sum_{i=10}^{12} I_{i;T-1}^{ep;(T-2)}$ – сума місячних ІЦВ 4-го кварталу року $T-1$ до грудня року, що передує попередньому ($T-2$).

Для 2, 3 і 4-го кварталів формула має вигляд:

$$I_{k;T}^{(k-1)} = \frac{\sum_{i=1}^3 I_{(3k-3)+i;T}^{ep;(T-2)}}{\sum_{i=1}^3 I_{(3k-6)+i;T-1}^{ep;(T-2)}} \times 100\% \quad (8)$$

де k – звітний квартал $k \in \{2, 3, 4\}$;

$\sum_{i=1}^3 I_{(3k-3)+i;T}^{ep;(T-2)}$ – сума місячних ІЦВ звітнього кварталу (k), поточного року (T) до грудня року, що передує попередньому ($T-2$);
 $\sum_{i=1}^3 I_{(3k-6)+i;T}^{ep;(T-2)}$ – сума місячних ІЦВ попереднього кварталу ($k-1$), поточного року (T) до грудня року, що передує попередньому ($T-2$).

ІЦВ за звітний квартал поточного року до відповідного кварталу попереднього року:

$$I_{k;T}^{k;(T-1)} = \frac{\sum_{i=1}^3 I_{(3k-3)+i;T}^{ep;(T-2)}}{\sum_{i=1}^3 I_{(3k-3)+i;(T-1)}^{ep;(T-2)}} \times 100 \quad (9)$$

де $\sum_{i=1}^3 I_{(3k-3)+i;T}^{ep;(T-2)}$ – сума ІЦВ звітнього кварталу (k), поточного року (T) до грудня року, що передує попередньому ($T-2$);
 $\sum_{i=1}^3 I_{(3k-3)+i;(T-1)}^{ep;(T-2)}$ – сума ІЦВ відповідного кварталу (k), попереднього року ($T-1$) до грудня року, що передує попередньому ($T-2$).

ІЦВ за звітний квартал поточного року до середньорічного індексу за попередній рік:

$$I_{k;T}^{cp;(T-1)} = \frac{\frac{1}{3} \times \sum_{i=1}^3 I_{(3k-3)+i;T}^{ep;(T-2)}}{\frac{1}{12} \times \sum_{t=1}^{12} I_{t;(T-1)}^{ep;(T-2)}} \times 100 \quad (10)$$

де $\sum_{i=1}^3 I_{(3k-3)+i;T}^{ep;(T-2)}$ – сума ІЦВ звітнього кварталу (k), поточного року (T) до грудня року, що передує попередньому ($T-2$).
 $\sum_{t=1}^{12} I_{t;(T-1)}^{ep;(T-2)}$ – сума місячних ІЦВ (t) у попередньому році ($T-1$) до грудня року, що передує попередньому ($T-2$);

ІЦВ за звітний квартал поточного року до середньорічного індексу базисного року:

$$I_{k;T}^{cp;T_0} = \frac{\frac{1}{3} \times \sum_{i=1}^3 I_{(3k-3)+i;T}^{ep;(T_0-1)}}{\frac{1}{12} \times \sum_{t=1}^{12} I_{t;T_0}^{ep;(T_0-1)}} \times 100 \quad (11)$$

де $\sum_{i=1}^3 I_{(3k-3)+i;T}^{ep;(T_0-1)}$ – сума ІЦВ звітнього кварталу (k), поточного року (T) до грудня року, що передує базисному (T_0-1).
 $\sum_{t=1}^{12} I_{t;T_0}^{ep;(T_0-1)}$ – сума місячних ІЦВ (t) у базисному році (T_0) до грудня року, що передує базисному (T_0-1);

7. Розрахунки середніх цін виробників промислової продукції здійснюються на основі даних щодо цін на товари (марки, артикули), які використовуються для розрахунку ІЦВ.

До переліку цих товарів не включаються ті, спостереження за якими проводиться менше ніж на чотирьох підприємствах; з дуже високим (низьким) рівнем цін; виготовлені з давальницької сировини; реалізовані за трансфертними цінами; неоднорідні за своїми характеристиками.

Середні ціни виробників за товарами-представниками розраховуються за формулою:

$$\bar{p} = \sqrt[n]{p_1 \times p_2 \times p_3 \times \dots \times p_n} \quad (12)$$

де $\bar{p}$ – середня ціна товару-представника;

p_j – звітна ціна (j) товару, де $j=1, \dots, n$;

n – кількість товарів (марок, артикулів) відповідного товару-представника.

Перелік товарів-представників, за якими розраховуються середні ціни виробників промислової продукції, наведено в додатку 2.

VII. Забезпечення конфіденційності статистичної інформації державного статистичного спостереження

1. Забезпечення статистичної конфіденційності у практиці проведення ДСС здійснюється відповідно до вимог законів України "Про державну статистику" [1], "Про інформацію" [4], "Про захист персональних даних" [3], "Про доступ до публічної інформації" [2], з урахуванням основних принципів і методів, визначених Методологічними положеннями щодо забезпечення статистичної конфіденційності в органах державної статистики [10], міжнародних вимог до правил конфіденційності статистичної інформації.

2. Для дотримання встановлених законодавством гарантій забезпечення статистичної конфіденційності перед респондентами реалізуються такі заходи:

захист первинних даних, отриманих органами державної статистики від респондентів у ході проведення ДСС, та використання їх виключно для статистичних цілей;

надання статистичної інформації, отриманої за результатами ДСС, користувачам у зведеному знеособленому вигляді;

нерозповсюдження статистичної інформації, яка була отримана в ході проведення ДСС, якщо є загроза розкриття первинних даних.

3. При проведенні ДСС перевірка статистичної конфіденційності здійснюється для кожного показника. Загроза розкриття первинних даних встановлюється на підставі правила порогового значення: якщо статистичні дані за визначеним показником розраховані на базі занадто малої кількості одиниць (менше 4 одиниць), то агреговані статистичні дані не оприлюднюються.

4. Основними методами захисту розкриття первинних даних для агрегованих даних є неоприлюднення вразливого значення (первинне блокування) та блокування значень, за допомогою яких можна розрахувати вразливі значення, що були заблоковані на етапі первинного блокування (вторинне блокування).

VIII. Перегляд даних державного статистичного спостереження

Перегляд індексів цін та середніх цін виробників промислової продукції не здійснюється.

IX. Поширення результатів державного статистичного спостереження

1. Відповідно до Закону України "Про державну статистику" [1] статистична інформація, отримана за результатами ДСС, поширюється у зведеному знеособленому вигляді.

2. З метою забезпечення вільного та одночасного доступу користувачів узагальнена статистична інформація за результатами спостереження оприлюднюється на офіційному вебсайті Держстату (www.ukrstat.gov.ua) у розділі "Статистична інформація"/"Економічна статистика"/"Ціни"/"Індекси цін виробників промислової продукції" у відповідних статистичних продуктах (статистична інформація, статистичні публікації).

Перша публікація даних за результатами ДСС здійснюється не пізніше ніж на 15 день після звітного періоду.

Терміни оприлюднення, вихідні показники та їх розрізи (деталізація), а також статистичні продукти, які поширюються за результатами ДСС, визначаються планом державних статистичних спостережень на відповідний рік.

3. Інформацію за результатами ДСС Держстат також надає:

1) за запитами користувачів статистичної інформації у порядку та на умовах, визначених чинним законодавством;

2) міжнародним організаціям у рамках виконання міжнародних зобов'язань України, а також статистичним службам інших країн за їхніми запитами.

X. Особливості проведення державного статистичного спостереження в умовах надзвичайних і непереборних обставин (зокрема, в умовах правового режиму воєнного стану в Україні)

Унаслідок дії положень підпункту 1 пункту 1 Закону України "Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни", яким передбачено, що фізичні особи, фізичні особи - підприємці, юридичні особи подають облікові, фінансові, бухгалтерські, розрахункові, аудиторські звіти та будь-які інші документи, подання яких

вимагається відповідно до норм чинного законодавства в документальній та/або в електронній формі, протягом трьох місяців після припинення чи скасування воєнного стану або стану війни за весь період неподання звітності чи обов'язку подати документи [17], отримання даних за цим ДСС, зокрема статистичної звітності, наведеної у главі 2 розділу III цих Методологічних положень, у повному обсязі не є можливим.

У випадку отримання даних у неповному обсязі (менше, ніж 95%) та/або відсутності даних хоча б за одним із джерел, наведених у главі 2 розділу III цих Методологічних положень, здійснюється оцінка показників, які містяться у главі 3 розділу III цих Методологічних положень (з урахуванням Методологічних основ здійснення оцінок основних статистичних показників у випадку відсутності даних унаслідок надзвичайних і непереборних обставин [18]).

За цим ДСС оцінка статистичних показників здійснюється шляхом застосування на мікрорівні статистичних методів, що дозволяють компенсувати відсутню інформацію, описаних у розділі VI цих Методологічних положень.

Для індексів цін виробників промислової продукції оцінка проводиться в цілому по Україні за видами економічної діяльності (секція/розділ/група/клас за КВЕД), для середніх цін виробників промислової продукції – за видами харчових продуктів, напоїв за НПП (додаток 2 до цих Методологічних положень).

Строки виконання окремих процесів статистичного виробництва повинні визначатися з урахуванням положень підпункту 1 пункту 1 Закону України "Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни" та зважаючи на необхідний органам державної статистики час для здійснення оцінки статистичного показника.

При оприлюдненні статистичної інформації щодо вищезазначених статистичних показників наводиться інформація щодо особливостей формування показника (повноти охоплення явища тощо) в умовах правового режиму воєнного стану.

У період дії воєнного стану або стану війни, а також протягом трьох місяців після його завершення статистична інформація може не поширюватися, зважаючи на відсутність звітів та будь-яких інших документів, подання яких вимагається відповідно до норм чинного законодавства, від респондентів відповідно до положень підпункту 1 пункту 1 Закону України "Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни". Про зазначене користувачам повідомляють додатково шляхом оприлюднення відповідного оголошення на офіційному вебсайті Держстату (www.ukrstat.gov.ua) та вебсайтах його територіальних органів (www.ukrstat.gov.ua/work/region.html), надання усних чи письмових роз'яснень, наведення пояснень (приміток) у статистичних продуктах тощо.

Додаток 1
до Методологічних положень
(пункт 3 підрозділу 3 розділу III)

Показники, що поширюються за результатами ДСС

Найменування показника	Періодичність	Розпорядник	Територіальний розріз	Інші розрізи
Індекси цін виробників промислової продукції	Місячна	Держстат	Україна	За видами економічної діяльності (секція/розділ/група/клас за КВЕД)
Середні ціни виробників промислової продукції	Місячна	Держстат	Україна	За видами харчових продуктів, напоїв за НПП (додаток 2 до Методологічних положень)

Додаток 2
до Методологічних положень
(пункт 7 розділу VI)

**Перелік товарів-представників, за якими розраховуються середні ціни
виробників промислової продукції**

Код продукції за НПП	Найменування продукції за НПП
10.11.11	М'ясо великої рогатої худоби свіже чи охолоджене
10.11.12	М'ясо свиней свіже чи охолоджене
10.12.10	М'ясо свійської птиці свіже чи охолоджене
10.13.14.60.10	Вироби ковбасні варені, сосиски, сардельки
10.13.14.60.20	Ковбаси напівкопчені
10.32.11	Сік томатний
10.32.12	Сік апельсиновий
10.32.16	Сік яблучний
10.41.23.00.10	Олія соняшникова нерафінована та її фракції, крім фракцій із зміненим хімічним складом
10.41.54.00.10	Олія соняшникова та її фракції, рафіновані, крім фракцій із зміненим хімічним складом
10.51.11	Молоко рідке оброблене (пастеризоване, стерилізоване, гомогенізоване, топлене, пептизоване)
10.51.21	Молоко сухе знежирене
10.51.30.30	Масло вершкове жирністю $\leq 85\%$
10.51.40.50.10	Сири тверді
10.51.52.41.20	Кефір неароматизований, без додання фруктів, горіхів, какао та інших наповнювачів
10.51.52.41.40	Сметана неароматизована, без додання фруктів, горіхів, какао та інших наповнювачів
10.61.21	Борошно пшеничне чи пшенично-житнє
10.61.22.00.10	Борошно житнє
10.61.33.33.20	Крупи пшонані
10.61.33.33.30	Крупи гречані
10.71.11.00.10	Хліб житній
10.71.11.00.20	Хліб пшеничний
10.71.11.00.30	Хліб житньо-пшеничний і пшенично-житній
10.72.12	Пряники та вироби подібні; печиво солодке; вафлі та вафельні пластини
10.73.11	Вироби макаронні, локшина та вироби борошняні подібні
10.81.12.30.10	Цукор білий кристалічний
11.01.10.20.10	Коньяк, бренді
11.01.10.63	Горілка з вмістом спирту менше 45,4 %
11.05.10	Пиво, крім відходів пивоваріння
11.07.11.30.10	Води натуральні мінеральні негазовані
11.07.11.30.20	Води натуральні мінеральні газовані
11.07.19	Напої безалкогольні інші
20.14.74	Спирт етиловий неденатурований із вмістом спирту не менше 80 об. %

Список використаних джерел

1. Закон України "Про державну статистику" від 17 вересня 1992 року № 2615-XII.
URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2614-12>
2. Закон України "Про доступ до публічної інформації" від 13 січня 2011 року № 2939-VI.
URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
3. Закон України "Про захист персональних даних" від 01 червня 2010 року № 2297-VI.
URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>
4. Закон України "Про інформацію" від 02 жовтня 1992 року № 2658-XII.
URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
5. Вибіркове спостереження: Термінологічний словник. – К.: НТК статистичних досліджень, 2004.
6. Глосарій до плану статистичного спостереження, затверджений наказом Держкомстату від 29 грудня 2009 року № 498.
URL: http://ukrstat.gov.ua/metod_polog/glos.htm
7. Державний класифікатор України. Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад.
URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. Державний класифікатор України. Класифікація видів економічної діяльності. ДК 009:2010. – К.: Держспоживстандарт України, 2010.
URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
9. Державний класифікатор України. Статистичний класифікатор організаційних форм суб'єктів економіки. Київ.
URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
10. Методологічні положення щодо забезпечення статистичної конфіденційності в органах державної статистики, затверджені наказом Держстату від 15 лютого 2017 року № 41.
URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
11. Наказ Державної служби статистики від 30 листопада 2021 року № 298 "Про затвердження Методологічних положень державного статистичного спостереження "Реєстр статистичних одиниць".
URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

12. Наказ Держкомстату від 30 листопада 2011 року № 326 "Про політику Держкомстату у сфері захисту конфіденційної статистичної інформації".

URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

13. Організація вибірових обстежень: Навчальний посіб. / Єріна А.М. – К.: КНЕУ, 2004.

14. Порядок подання електронної звітності до органів державної статистики, затверджений наказом Держкомстату від 12 січня 2011 року № 3.

URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

15. Термінологічний словник/наук. керівник О.О.Васечко – 1-е видан., – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004.

16. Producer Price Index manual: theory and practice// IMF, 2004.

17. Закон України "Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни" від 03 березня 2022 року № 2115-IX.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20#Text>

18. Методологічні основи здійснення оцінок основних статистичних показників у випадку відсутності даних унаслідок надзвичайних і непереборних обставин, затверджені наказом Держстату від 14 квітня 2014 року № 95 (зі змінами, затвердженими наказом Держстату від 21 квітня 2022 року № 66).

URL: http://www.ukrstat.gov.ua/norm_doc/2022/66/66.pdf